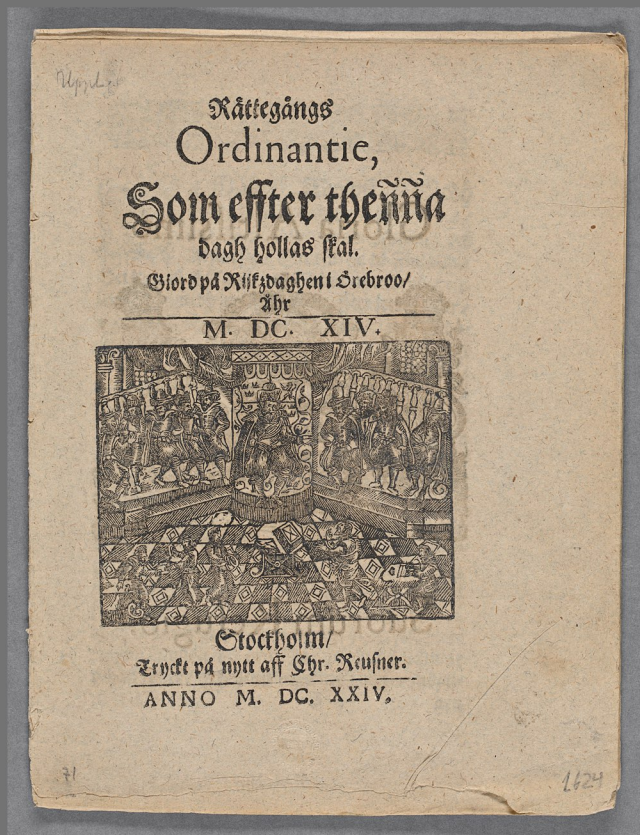

Rättegångs Ordinantie, som effter thenna dagh hollas skal. Giord ...

SOT // Kungl. förordningar / I. saml.

Tillkomstår 1624.

Digitaliserad år 2016

National Library
of Sweden

Upplysning

Rättegångs
Ordinantie,
Som effter theñna
dagh hollas skal.

Giord på Xij daghent Drebroo/
Åhr

M. DC. XIV.

Stockholm/
Tryckt på nytt aff Chr. Reusner.

ANNO M. DC. XXIV.

Gloria Altissimo

Suorum Refugio.

Nij Göstaf Adolff / Medh
Gudz Nådhe / Swertigs / Göchis /
och Wendis vthforade Konung och
Arffurste / Storfurste til Finland /
Herttigh til Estland och Wästmanneland / etc.
Göde här medh swetterligt / at effter som wi för-
nimme aff the oendeltge Klagemål / som oss da-
geligen ifrån wåre trogne Vnderfater / menige
Kijffsens Inbyggelare / högre och lägre / förekomma /
at Lagh och Rätt icke bliffuer tilbörtilgen hand-
haffd / och såsom rättwissan / så ock ett wåibestält
Regemente kräffuer / skpad / hwilket sigh ther
vthaff måst förorsater / at Håredz och Lagh-
mans Ting å Landet / så ock Rådhsfugurnet
Städerne / icke således achtas och förestås / äre
en heller widh then myndigheet / som the effter La-
ghen borde : Sedhan at Almogen esomofftast
vthan sanserdigh lagligh besteedh begiffuer sigh
strax til Hofwa / ther at klagha sin Saak vthi
sins Wederpartis fränwahru / hwilket man se-
dhan befinner gemenligen stee aff them som föres-
klagan åstunda / och orätt haffua vppstå : Hwar
vthaff fölter / at wi aningen måste them indpilt-

gen offwissa låta/eller giffua på theas berättelse
ett sådant bestedh / som then andra Parten som
offtast lånder til försång och præjudicium: Och
bliffuer således en rättwills Saak icke försålligen/
wihan off wrång och orättwills berättelse præju-
dicerat, och wål vnderstundom aldeles omstöt/
Och wijs wihan återwåndo / först aff then ene / och
sedhan then andre medh oendellige Klagemål och
beswåringer bekymbrade och ofwerlupne. Så al-
thenstund wårt Konungzlige höghe Embete i syn-
nerheet kråffuer / at wijs skole holla wåre Under-
såter widh Swerigis Lagh och all Rättwills /
Och ther emoot all Wrångwills och Slagh ne-
dertryckta / effter wår ytersta macht / effter såsom
wijs off ther om stådes til thet högste wånlagde
haffue / och ån her effter så mykit mögelligt / bestil-
te wele: Therföre hafwe wijs / betrachtandes / at
then helsosamma Iusticia kunne bequemligest för-
medelst laghlike ordentlighe Rättegånger widh
macht hollas och administreras, nu på thenne
Ristzdagh / medh sampellighe Ständernes Råd
och samptycke / gjort en sådan Ordning / som föl-
ter / then wijs wele / at för Lagh achtas och obser-
veras skal.

I.

Först / Tilågne wijs här medh alle
Håredz.

Häredzhöfdingar och Laghmän / medh sine
Nämnder / så ock Borgmästare och Rådhmän
i Städherne / all macht och myndigheet i Rätte-
gångar och Domar / så ock annan Rätt och Rätte-
tigheet / som them effter Sveriges Landz och
Stadzlagh medh rätta bör och tillkommer.

II.

Til thet Andra / Ther emot skole the
wara förpligtade at vptaga / fliteltigen ransa
ka / och rättwisligen åhskilla och döma / alle the
tråtor / Controversier, så ock alle andre saker /
som för them effter Laghen komma bör / och icke
skluta någon saak ifrån sigh / medh mindre tilldö-
renne är Doom ågångin / dogh måge the / hwar
något Tåff är på färde / eller the märckte sigh icke
wete i thet fall hwadh Lagh är / så länge vpsättta
Domen / at the sigh hoos off och wår förordna-
de öffuerste Doom förspöria måge.

III.

Til thet Tridie / Och skole effter then-
ne dagh alle Häredzhöfdingar wara förplich-
tadhe / tree gångor om Åhret ordinariè, såsom
är om Nyåhret / Valburgis och Michaëlis, och
elst extraordinariè, när sigh något fall så tildra-

A iij

gher

ger och behöfwas kan / hålla Ting i hwarie Häradt / Och Lagmannen åt minst en gång hwaritridie Åhr tingta i alle Häreder / öffuer sin hele Lagsagu. Forsumar thet någon / och thet bliffuer klagat / så böte Häredzhöfdinge trettio daler / och Laghmannen sextio daler till restipies / Konunge / Målsägande och Härade för hwarie Tingstamma han försumar. Samma Rätt warer medh Borgmästare och Råd / som medh Häredzhöfdingar / om the försuma sin Rådstugudagh / och thet bliffuer klagat öffuer. Och skole wære förordnade Landzhöfdingar / Ståthållare och Befalningzmän i hwarie Landzände / Stadh och Häredh / haffue icke noga upseende / at thetta således må effierkommit bliffua.

IV.

Til thet Fierde / Hwad som nu således å Häredz och Lagmans Ting / eller å Rådstugudömdt warder / thet skal haffua Laga krafft medh sigh / Och skole wære Landzhöfdingar / Ståthållare och Befalningzmän hålla thet hand öffuer / at Häredzhöfdingers / Lagmans / så ock Borgemästare och Råd / Domar / måge effierkomne och exsequerede warda / så frampt the / hwar klagat bliffuer / icke wele swara til saken / dogh hwar som och enom lagligt Wadh vith the åren

Ärendet / som effter Laghen wädias må / förber
hollit.

V.

Til thet Fempte / Således skal här
effter wädias å Landet / Ifrån Häredzhöfdin-
ge vnder Lagman / ifrån Lagman vnder oss / och
wår Konungzlige Hoffrätt / I Städerna / ifrån
Rådhusu vnder oss och wår Konungzlige Hoffe-
rätt. Och skal häruthinnan alltidh achtas /
at thet medh lagligen procederas, och ingen för-
sumar i rätten tidh at wädia / så frampthän
thet wll åhnluta. Och på thet ingen genom
laghligt Wädjande kunne komma på såfång
omkostnat och skada / så skal then som wädia wll /
wara förplichtat at sätta Borgen för sigh / och
swara Åkäranden til rätta / til näste Konungzlig
Hoffrätts sammankomps / och icke längre thet
medh fördröle.

VI.

Til thet Siette / Wij wele ock at in-
gen effter thenne dagh skal bliffua betrodd om nå-
ghot Domare Embete / eller sigh thet medh be-
fatta / förr än han haffuer giordt sin Domare
Eedh / thet ware sigh Häredzhöfdingar / Lagh-
män /

mån/ Borgmästare och Rådhi Städerne/wär
Doomhaffuande/medh theas Nämnd och Bija
sittiare / eller wære Ståthållare och Soudtar/
så wjldt Rådhsflugun widkommer.

VII.

Til thet Siwnde / Så skal ock ingen
här effter medh någon Rättegångz saal/ ehwad
namn hon haffua kan/ vnderstå sigh at begiffue
sigh til oss / förr än han haffuer söcht thesse förb.
Ting/och taget thet Doom å Saken/medh min-
dre så kan wara/ at han haffuer orsaat sigh Rät-
telöds at klaga / och kan bewissa / at honom å
Tinget Rätten förwägras. Vthi hwilket fall
then Domare som han påklaghar/ är thet Hå-
redzhöfdinge / så skal han off Laghmannen på
Åkärändens begäran til näste Laghmans Ting
stånd warda / Ar thet Laghman eller Borgemä-
stare och Rådhi som klagas öffuer / så må Åkä-
randen besökta oss eller wär Konungzligh Hoff-
rätt / och taga stämning på Svaranden/ Hwilt-
ken sedhan skal wara förplichtat at comparera
och swara Åkäranden illrätta/ för oss och wär
Konungzligh Hoffrätt / och thet lida och vnde-
gälla hwadh Rätten medhgiffuer.

VIII.

Til thet Ottonde / När nu någon
Hassuer lagligen wadt ifrån förb. Ting in vnder
oss och wår Konungzlige Hofrätt / så skal han
taga bestedh å Tinge / och Domarenar wara
plichtige honom thet at medhdela / och begifwa
sigh ther medh til oss / eller wår vthi Stockholm
residerande Hofrätt / och taga Stämning aff
wår Doombassuande eller Præsident, på sin Bes
derdele man: Hwadh sedhan aff oss och wår Ko
nungzlige Hofrätt dömdt och affsagd warder /
thet skal stånda / och en återgånga / och hassue
thet ingen macht sedhan yttermera at qwålla /
wedh itt hundrade Dalers straff tilgörandes /
för Konungz Doombrot / och ware icke theste
mindre sälter åth Saken.

IX.

Til thet Nionde / Effter wij ock för
nimme / at wåre Ståthållare och andre Befal
ningzmån öffuertrådhe som oftast sitt Embete /
och vthi ens annars / i så måtto / at the som medh
rätto borde wara Saakföklare och Exsecutores
på wåre wågnar / laste sikh vp för Domare / och
confundera sitt och Häredzhöfdingarnas Em
bete. Thersföre wele wij här effter ther medh
således hassua hållit / at ingen Ståthållare el
ler

ler Fougdie skal sigh wiidhare medh Landzdom
mar besatta / ån fordra Sakerne på wåre wåge
ner till råtta / såsom ock driffua oppå / at the La
gha Tingztimmar icke bliffua försumade. Hwar
ock aff Domarenar företages i så måtto någon
försumelse / så skole the wihkråffia förestreffne bö
ter / och them åshwarne / at icke någhon wiidare
Försumelse företages: Bliffuer ån så ingen boot
oppå / så måge the giffua oss eller wår Konungze
ligh Hoffrätt ther om tilkånna / och hwadh aff oss
eller wår Doombassuande bliffuer affsagdt /
strångelligt / och som Saken är till / fullfölte och ex
sequere. Klagar ock Håredzhöffdingen eller
Laghmannen / at honom aff wåre Befalningz
män skeer intrång / så skal hwar wåra plichtigh
at swara then andra till Rätta.

X.

Til thet Tizonde / Och åndogh wij
såsom Sweriges Lagh förmåler / Almogens
klåremål sielff optaga / höra och råtta wele / och
oss sielffue / så mykit mögeligit / alltidh winläge
gia / at wåre trogne Vnderstätare alltidh må
ghe wiidh Lagh och Rättwiissa skyddade bliffua /
Dogh althenstund wij för andre Kliffens höghe
nödle

nödighe ärender / så ock margfallighe besvär
skuld / icke altijdh sielffue Personligen alle Rätte-
gångz saker kunne bitwisas / effter som wi ock
för Rijsens wäiserd skuld / icke altijdh kunne blifi-
ua på ett ställe / och han moste effter som fridh eller
felgde tisdher kräffte / oss ther han försoge / ther
wi förnimme wår närwaru til Rijsens wårn
och bistånd måst wele behöffues: Då på thet
Rätten må altijdh haffua sin ordentelighe fram-
gång / och wåre trogne Bndersäter wete på
hwadh ort och ställe the sina Rättegångz saker
afläggta / och rättwis Doom förwanta skole /
Thersfore haffue wi oprättat och stadgat wår
Konungzlighe Hoffrätt / och öffuerste Doom / wthi
wår Stadh Stockholm / hwilken wi så wthi wår
når: som frånwaru giffue macht at döma Ko-
nungzdoma.

XI.

Til thet Elloffe / Och skal före-
skreffne wår Hoffrätt wara beklädd aff fiorton
Personer / Ibland hwilke Rijsens Droket al-
tijdh skal wara en / medh fyre andre aff Rijs-
sens Råd / fem aff Adel / och fyre andre lärde
och Laghfarne ährlige Män: Och skal Drot-
zeten städze wara wår Præsident eller Doomhaf-

B ij

uans

uandel och honom til hielp en annan för vice Prä-
sident förordnas.

XII.

Til thet Tolfte / Sedhan thenne
wår Konungzllighe Hoffrätt en gång medh sticke-
lige Personer besatt år / och någon aff them se-
dhan kunde anten genom döddhen ifrån kallas /
eller ellest wahnsödr warda / eller ock på hwarie
handa sätt thetta sitt Domare Embete qwitte
gånga / så skole the andre / som än nu Embetet
bekläda / oss sex Mån i Wahlet sätta aff sam-
ma stånd och wilkor / som then förre warit haff-
uer / innan sex wikor näst ther effter / aff hwilke
sex oss förestälte Personer wil en uthwälja / och
i then affgångnes stadh förordna och insätta
wele.

XIII.

Til thet Trettonde / För thenne wår
Konungzllighe Hoffrätt och öffuerste Doom skal
först införas / cognosceras och ändeligen slitas
alle Laghwadde ärender / som vnder oss wädias
pläge / och instiutas kunne och böre / thet ware
sigh ifrån the Furstelighe Hoffrätter i Furstens
dömen / effter Donationernes lydelse / Laghmans
Eino

Tingen och Rådhusen i Konungedömet / Landjs
rådhet i Estland / och Borgmästare och Rådht
Käfle och Narfwen / Inge vndantagandes / Och
skal ifrån then Konungzlige Hoffrätte Ingen haff-
ua macht at wädla.

XIV.

Til thet Fiortonde / Sedhan / på thet
hwart och ett Stånd widh sin wälfångne Fri-
heet och Rättigheet må handhaffd warda / så we-
le wi / at hwar någhon Adelsman wihi Konunge-
dömet sigh således förbryter och misshandlar /
at han thet igenom / (så framt han til Saken
bindas kan) förwårklar Liff / Äre / Adelig Fri-
heet och Privilegier. Godz eller arflig Rättig-
heet / han skal alkenast comparera för then Ko-
nungzlige Hoffrätte / och thet anamma sin Doom /
doch så förståendes / at Saken och Särningen /
först thet hon är giord / ransakas och skärskodas /
å Häredz eller Laghmans Ting å Land / eller å
Rådhusen i Städerne / Och at Personen se-
dhan medh ransakningen förskickas til thenne
wår Konungzlige Hoffrätte / thet at anamma
Sentens och Doom. I lika måtto / thet nå-
gre aff Adels haffua tråta sin emellan / eller medh
andre om någhor Arffstiftelse eller Zordegods in-
nan

nän Konungedömmet / så skal thet Fee för theenne
wår Konungzlighe Hoffrätt. Men ligger godz /
som trätes om / innan Förstendömmen / så må
ghe the först sökia then Förstlige Hoffrätt / hwar
tom och enom laghlligt Wadh effter Donatio-
nener förbehållet. Men vthi alle andre ärender /
thet ware sigh Syner eller Tråtor om Åker /
Eng / Stog / Skerwatt / etc. Gåld och Skuldsä-
ker / Sfuertwåd / Drätt / Injurier eller hwadh thet
wara kan / som anten en Adelsman gör androm /
eller honom aff androm wedherfars / thet ware
sigt Siäderne eller på Landzbygden / så skal han
sökia och swara å Ting och Rådhsstugu / och niu-
ta så wål som vndgålla alt thet Lagh och Doom
medhgifuer / dogh hwar och ett S. åndz Friheet
och Rättigheet / efter Landz och Stadzlagh oför-
frånckt / Men så skal thet / som förb. står / icke för-
skändet wara om the Adelsmän / som sigh bruk
låta i Krigz wåsend / och ther i någhre mätte förs-
bryta / hwilke så länge the riddha vnder Konun-
gens eller Konungens Embekmäns Baner / el-
ler them eltest i Krigzsaker någhot befalt bliff-
uer / skole krigz Artiklar och Rätt vndergifne
wara.

XV.

Til thet Femptonde / Så skal ock
thens

thenne wår Doombassuande medh sine Adlesso-
 ribus åhriligen õffuersee alle Doombõker õfwer
 hele Konungedõmet / och ther the befinne någon
 Domare / at hassua stålt en orättwils Sentens
 för Wald / Wånskap / Saat / Mucor / etc. skuld /
 then skole the hassua macht at stämpna til råttia /
 och han ware förplichtat in för them at förswara
 sin Doom / eller vndgålla hwadh Lagh medh
 giffuer. Och skole förthen skuld alle Håredzhõff-
 dingar och Laghmån / så ock Borgemåstare och
 Rådhmån i Ståderne wara förplichtade / åhrli-
 gen om Kyndermesso tids / at leffuerera i Stock-
 holm til wår Advocat Fiscal theas oförsalstade
 Doombõker / Hoo thet försumar / skal hwar
 gång thet steer / böta tretton daler / Domarens
 censaak / och likwål leffuerera Doomboken in:

XVI.

Til thet Sextonde / Vppå thet Mis-
 gärningzmån icke så länge som här til stedi är /
 måge bliffue ostraffade / och synden i så måtto ta-
 ge õffuerhanden / såsom ock ther emoot / then o-
 skyldige måtte sin Skyldigheet til godho åtho-
 niuta / eller ock straffet icke skerpas õffuer then
 bråkliges skuld / therföre skal förb. wår Doma-
 bassuande medh sine Adlesso-ribus õffuersee alle

B III

LIIII

Liffzaker / then vthur förb. Häredzhöfdingers /
Lagmans och Borgmästares och Råd; Dom-
böcker skärskoda / oss sedhan ther bredhe widh site
egit betänckande præsentera. Men i war starran
frånwara / giffue wi them Fullmacht at förkla-
re sigh på alle Hals och Liffzaker / och hwadh
the ther oppå för Förklarning giffuandes wardel
anten til Liff / Leem / Nächte eller Peninge böte /
thet skal så fast gälla som wi thet gjorde hadhe /
och aff wære Ståthållare och Befalningzmän
strax och vthan oppehåldning efterkommit war-
da. Doch hwar någon finnas kunde / som Do-
maren tilliffuet icke frtia måtte / och lijk wäl för
någre omständigheter skuld Christeligen wore /
honom tilliffuet förskone / thet wele wi oss sielste
ue förbehållit haffua.

XVII.

Til thet Siuttonde / Men althen-
fund wi förnimme många grossue offentlige
Missgärningar skee i Landet / som ingalunda v-
than Gud; synnerlige Fördrörelse / och the een-
faldigas Förargelse benådhas kunna / så bliffua
samma Missgärningar som offast ostraffadhe /
eller medh straffet på någre åhr eller elleff en lång
tindh fördrögd; / all förty / at man ther om först
haffuer måst sötia besteed hoos oss. Thersföre på
thet

thet offentlig synd må androm till wärnagel och
i tindh straffat bliffua / så giswe wij wåre Landz
höfdingar / Ståthållare och Befalningzmån/
hwar i sitt Låhn/Sulmacht och tilstånd efter laga
lig / flitig / noga ransakning och doom/at rätta
öffuer efterskrifne misgärningar / som är / Råt
teris och then op eller nedhstigande Linez, och
och then förste och andre Gradu linez inxqualis,
Eldelagh / Wåldtächt / Barnamördande / wite
terligt yppenbart mord / Rofsueris på Stogar/
å Almennewägar eller annorstädes / Dråp som
steer medh Heemgång eller försåtliggen / å Kyrkio
eller Tingzwågh / dogh så at ther medh procede
ras efter föregången egen bekennelse och Doom
å Håredz eller Laghmans Ting / eller Rådhsfu
gur i Ståderne.

XVIII.

Til thet Aldertonde / Processen belan
gande / som i Rättegångerne brukelig wara skal /
ther medh skal hållas / efter som then i Tingmå
la och Rådhsfugu Balken bestrifuen finnes.

XIX.

Til thet Nittonde / effter wij för
nimme någor synd och orätt som steer af Ryk
tare och Knechter / blifua ostraffat / för then or
saak

B v

saak

saat skuld/ at thesas Ryttmästare/ Höfwidzmän
eller andre Befalningzmän / tage them i hägn
och förswar vndan Rätten/tå wele wi här medh
strängelligen förbudit hassua / alle Ryttmästa-
re/ Höfwidzmän och alle andre/ at förswara nå-
ghon aff sitt vnderhafuande Kriigzfolck för Lag
och Stämme/ Vthan så wäl Befålet som gemene
Ryttare och Knechter/ skole alt medhan the hem-
ma eller i Bor gläger äre/wara almänlig Landz-
lagh vndergiffne/ och lisdha och vndgälla hwadh
Rätten tillsäger/ lijkewis som andre wære Vnder-
säter och Rittsens Inbyggelare/ effier som wi ock
i liska mätte Adelen wele förbudhit hassua/at för-
swara eller friskalla någhon sin tienare vndan
Rätten och Tingzstämma. Vnderstår sigh nå-
ghon at göra här emoot/han skal sielff swara til
then andres / så wäl som sin egen Saat/ för oss
eller wår Doombassuande/ och sedhan ther hoos
straffas såsom wårt Förbudzbrytare och förach-
tare.

XX.

Til thet Tiugunde / Men på thet
hwar och en thesse bättre må wetta/ hwadh tidh
om Åhret han thenne wår Konungzllighe Hof-
rätt besökta skal/ tā hassue wi thet aliså förord-
nat/ at han skal hållas två resor om Åhret/hwar
gång

gång otta Wefor. Förste gång ifrån Valburgis
och in till Petri Pauli, Annan gång/ ifrån Mårnes
so till Martini, På hwilke tider vår Præfident
medh fampellige sine förordnade Biffittiare/ skal
wara i Stockholm tilstådes / och ther fljsta och
dihskilla alle förb. ärender / Ches emellan skal
anten vår Præfident eller vice Præfident, famp
tree aff the andre / en aff Riiffens Rådth / en aff
Adel / och en lärde och Laghfahren altijdh refidere
i Stockholm / Och hwar någre Saaker kunde
ther anlange / anten them ther förätte / eller ock
effter Sakernes wichtigheet til beqwåmlighare
tijdh opskluta / och then eenfaldige klagande ther
om vnderätte.

At wij thetta således / som förb. står / stadgat
och ordinerat hafue / och alffuarligen wele och be-
fale aff allom hållas skole / hafue wij thetta medh
egen hand vnderfkrifuit / och låtit witterligen
hängla wårt Secret här nedhan före.

Actum Drebroy then 10. Februa
rij / Åhr 1614.

